

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2019-4-8>

УДК 339.564: 338.45 (477.83)

JEL F14, L60, R10

О. С. Процевят

аспірант відділу проблем реального сектору економіки

регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені

М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: OksanaYakhymetc@i.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6713-2820>

ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ Й СТРУКТУРИ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ З ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проаналізовано поточний стан і тенденції нарощення експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів Європейського Союзу. Досліджено особливості експорту товарів з Львівській області. Виділено низку найбільших країн-торгових партнерів серед країн-членів Європейського Союзу, до яких експортуються промислові товари з Львівської області. Представлено динаміку та структуру експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів Європейського Союзу. Виділено основні причини зниження обсягів експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів Європейського Союзу у 2018 р.

Ключові слова: промисловість, зовнішня торгівля, експорт, експортний потенціал, Львівська об. ... 1
Європейський Союз.

Protsevyat O. ASSESSMENT OF DYNAMICS AND STRUCTURE OF GOODS EXPORT OF THE LVIV REGION TO THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

The article analyzes the current state and tendencies of development of industrial goods export from Lviv region to the countries of the European Union. The paper reveals that in the period 2000–2018 there was a growing tendency of the volume of industrial production, which in 2018 increased 27.6 times compared to the beginning of the analyzed period. The situation on the foreign market was also found to be positive: in 2018 the volume of export of manufactured goods increased more than 30 times compared to 2000. The peculiarities of export of goods from Lviv Region are investigated. The share of exports of goods to EU countries in the total export of goods from the Lviv Region is estimated to be significantly high and ranging from 64.2 per cent in 2010 to 78.6 per cent in 2018. A number of the largest trading partners among the European Union countries to which industrial goods from Lviv Region are exported are highlighted. The largest export of industrial goods from the EU countries was sent to Denmark, Italy, Germany, Poland, Slovakia and the Czech Republic. The dynamics and structure of export of industrial goods from Lviv Region to the countries of the European Union are presented. It is estimated that, in terms of the structure of export of industrial goods, a significant share is occupied by the export of wood and its products (11.0–11.9 per cent), textile materials and textile products (12.2–16.4 per cent), machinery, equipment and mechanisms, electrical equipment (30.6–35.1 per cent) and various industrial goods (13.7–16.5 per cent). The main reasons for the decline in exports of industrial goods from Lviv Region to the EU countries in 2018 are highlighted. In particular, such reasons are: decrease in production of some industrial products in the region, dependence on the level of world prices for these goods and on the market situation of industrial goods in EU countries, increase in export of manufactured goods to other countries of the world.

Keywords: industry, foreign trade, export, export potential, Lviv region, European Union.

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграційних перетворень і гармонізації економіки України з нормами й стандартами Європейського Союзу (ЄС) однією з ключових проблем є забезпечення конкурентоспроможності та нарощення експортного потенціалу промисловості України та її регіонів. Однак у структурі українського експорту домінує сировинна продукція. За таких обставин гальмується розвиток національної економіки, зокрема її промислового сектору, передусім у сфері виробництва високотехнологічної продукції. Останнє своєю чергою призводить до зниження обсягів експорту цієї продукції. Для вирішення цих та інших проблем

особливого значення набуває проведення географічної диверсифікації напрямів експорту промислової продукції з України, зокрема у регіональному розрізі. Також слід здійснити оптимізацію товарної структури експорту для збільшення у ній частки високотехнологічної продукції.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями проблем розвитку промислового сектору України та її регіонів займаються науковці Національної академії наук України. Зокрема, в [1] висвітлено низку положень щодо проведення модернізації традиційних і формування нових сфер діяльності економіки промислових регіонів України та

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

представлено шляхи формування й реалізації державної інноваційно-інвестиційної політики для розвитку цих регіонів. Сучасні проблеми та перспективи розвитку промисловості, що вимагають проведення модернізації промисловості в контексті забезпечення зростання та оновлення української економіки, виявлено у [2]. Комплексне дослідження конкурентоспроможності промислового сектору економіки України та її регіонів з виходом на запропоновані організаційно-економічні механізми посилення конкурентних переваг промисловості національної економіки, що базуються на порівняльному аналізі структурних переваг промисловості України і держав-членів ЄС із виділенням конкурентних переваг промисловості регіонів України та проведенням порівняльного оцінювання конкурентних переваг промисловості України й Польщі, розглянуто у [3]. У [4] представлено ключові тренди розвитку промисловості України за результатами оцінювання показників, які відображають рівень функціонування промислового сектору національної економіки у розрізі регіонів. Що стосується досліджень шляхів підвищення експортного потенціалу промисловості регіонів, то у [5] визначено рівень експортної активності промисловості регіонів України та розроблено комплекс пропозицій щодо подальшого посилення експортної активності. У [6] запропоновано методичний підхід до визначення інтегральної оцінки зовнішньоекономічної складової конкурентоспроможності промислового сектору економіки, практична цінність якого полягає в оцінюванні видів конкуренції та встановленні рівня

конкурентоспроможності промисловості за товарними групами, підгрупами або видами промислової діяльності.

Метою статті є аналіз стану й тенденцій нарощення експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів ЄС.

Основні результати дослідження. Однією з провідних сфер економічної діяльності в усіх регіонах України, зокрема у Львівській області, є промисловість. У 2018 р. у промисловому секторі Львівщини функціонувало 2790 підприємств (14,5% загальної кількості усіх підприємств), на яких були зайняті 129 269 осіб (39,7% кількості усіх зайнятих осіб); ними реалізовано промислової продукції на 110 007 294,1 тис. грн [7].

У 2000-2018 рр. відбулося тенденційне зростання обсягу реалізованої промислової продукції, який у 2018 р. підвищився у 27,6 раза порівняно з початком аналізованого періоду (рис. 1). Протягом січня-липня 2019 р. обсяг реалізованої промислової продукції зріс до 60 843,9 млн грн проти 55 457,3 млн грн у січні-липні попереднього року. Позитивною була також ситуація на зовнішньому ринку: у 2018 р. обсяг експорту промислових товарів збільшився у понад 30 разів порівняно з 2000 р., а за січень-липень 2019 р. досяг 28 242,0 млн грн проти 25 311,2 млн грн у січні-липні 2018 р. Питома вага обсягу експорту промислових товарів у загальному обсязі реалізованої промислової продукції протягом аналізованого періоду коливалася в межах від 25,1% у 2005 р. до 40,7% у 2017-2018 рр., а у січні-липні 2019 р. вона зросла до 46,4%.

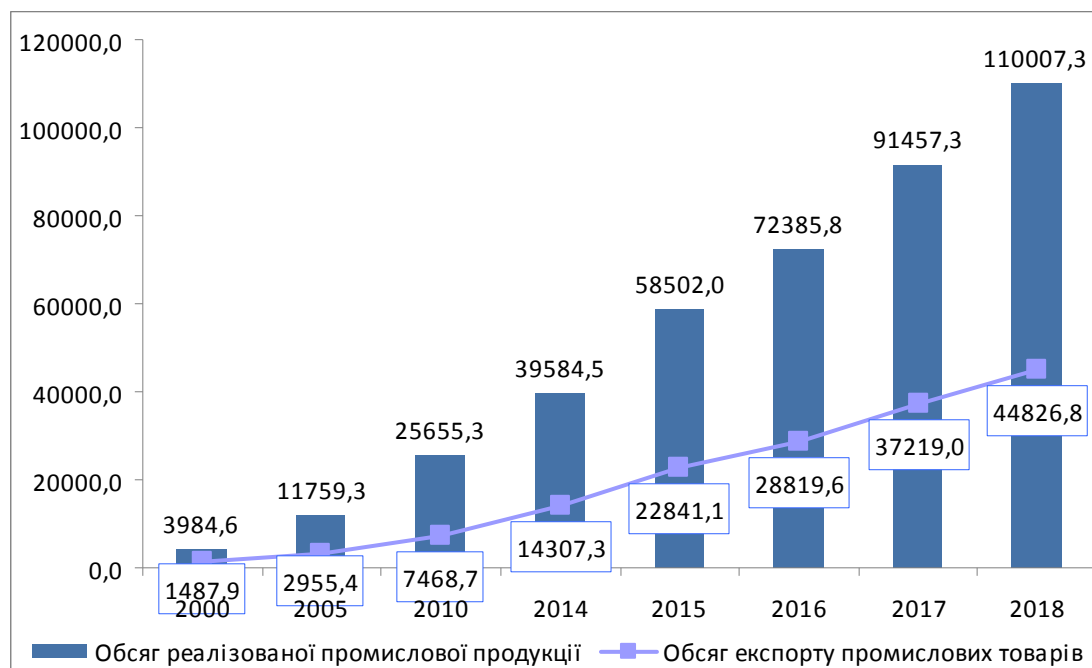

Рис. 1. Динаміка обсягу реалізованої промислової продукції та обсягу експорту промислових товарів з Львівської області, млн грн

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Львівській області [7] та даними Національного банку України [8].

У контексті тематики дослідження доцільно розглянути тенденції нарощення експорту товарів з Львівської області до країн-членів ЄС. Так, упродовж 2000-2018 рр. обсяги експорту товарів з Львівської області до усіх країн світу зростали швидкими темпами. У 2018 р. значення показника обсягу експорту товарів збільшилося у 32,2 раза порівняно з 2000 р. (рис. 2). У період січня-липня 2019 р. обсяг експорту товарів зріс до значення 30 850,2 млн грн проти 27 546,9 млн грн за такий же проміжний період попереднього року. Аналогічна тенденція спостерігалася в експорті товарів з Львівської області до країн-членів ЄС. У 2018 р.

значення обсягу експорту товарів до країн-членів ЄС зросло у 35,6 раза порівняно з 2000 р. За січень-липень 2019 р. також мав місце приріст значення обсягу експорту товарів, який склав 23 423,8 млн грн проти 22 272,5 млн грн за аналогічний період попереднього року. Частка обсягу експорту товарів до країн-членів ЄС у загальному обсязі експорту товарів з Львівської області є суттєво високою й коливається у межах від 64,2% у 2010 р. до 78,6% у 2018 р. Це є свідченням того, що Львівська область є одним із лідерів України за обсягами експорту товарів до країн-членів ЄС.

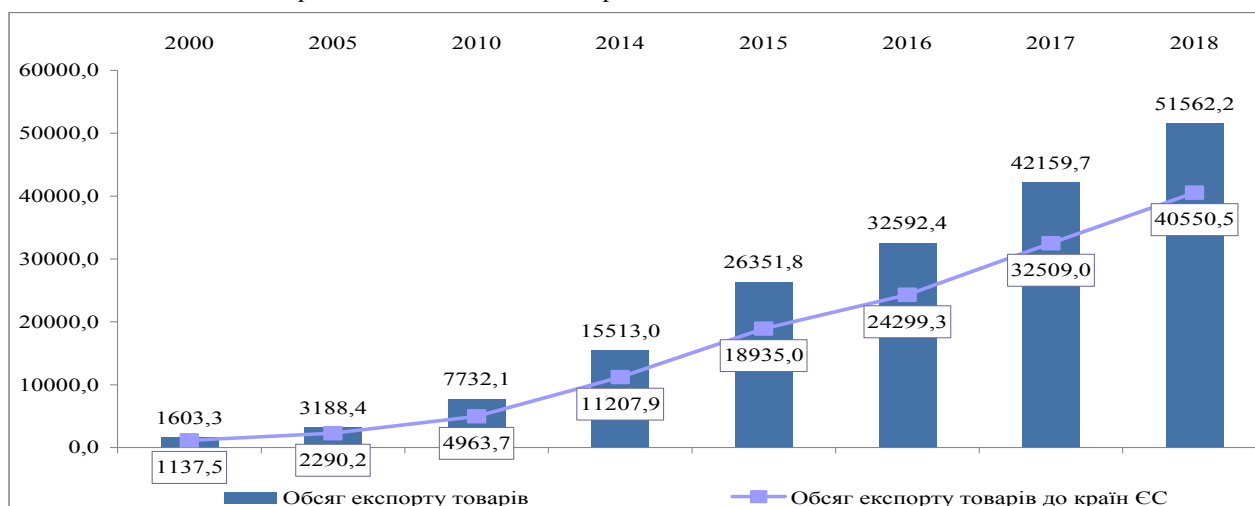

Рис. 2. Товарний експорт з Львівської області до країн-членів ЄС, млн грн

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Львівській області [7] та даними Національного банку України [8].

В умовах тенденційного зростання обсягу експорту товарів з Львівської області до країн-членів ЄС видається за потрібне розглянути географічну структуру експорту товарів. Як засвідчив аналіз статистичних даних, протягом останніх п'яти років до найбільших країн-торгових партнерів Львівської

області серед країн-членів ЄС слід віднести Бельгію, Данію, Італію, Нідерланди, Німеччину, Польщу, Румунію, Словаччину, Угорщину та Чехію (табл. 1). Питома вага експорту товарів з Львівської області до цих країн-членів ЄС коливалася в межах від 80,9% у 2015 р. до 87,6% у 2018 р.

Таблиця 1

Географічна структура експорту товарів з Львівської області до найбільших торгових партнерів серед країн-членів ЄС

№ п / п	Країни-члени ЄС	2014 р.		2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.	
		Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %
1	Бельгія	253,9	2,3	422,6	2,2	618,5	2,5	901,4	2,8	1086,3	2,7
2	Данія	1002,2	8,9	1531,2	8,1	2079,6	8,6	2827,2	8,7	3433,8	8,5
3	Італія	441,9	3,9	1165,5	6,2	481,0	2,0	638,9	2,0	1014,1	2,5
4	Нідерланди	145,7	1,3	280,4	1,5	440,1	1,8	1004,1	3,1	1208,0	3,0
5	Німеччина	1997,5	17,8	2968,8	15,7	3879,6	16,0	5219,6	16,1	6462,1	15,9
6	Польща	3688,8	32,9	5808,9	30,7	7963,8	32,8	11675,6	35,9	13890,1	34,3
7	Румунія	281,9	2,5	432,3	2,3	797,3	3,3	1020,9	3,1	795,2	2,0
8	Словаччина	337,4	3,0	615,4	3,3	807,7	3,3	1119,4	3,4	2283,8	5,6
9	Угорщина	128,6	1,1	308,2	1,6	571,9	2,4	1139,4	3,5	1487,5	3,7
10	Чехія	1027,6	9,2	1787,1	9,4	2373,0	9,8	2913,2	9,0	3845,0	9,5

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Львівській області [7] та даними Національного банку України [8].

Аналіз географічної структури експорту країн-членів ЄС найбільші обсяги експорту промислових товарів продемонстрував, що з-поміж промислових товарів з Львівської області було

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

спрямовано до Данії, Італії, Німеччини, Польщі, Словаччини та Чехії (табл. 2). Частка обсягу експорту промислових товарів з Львівської області

до цих країн-членів ЄС у загальному обсязі експорту промислових товарів до країн-членів ЄС коливалася в межах від 69,8% у 2016 р. до 72,6% у 2017-2018 рр.

Таблиця 2

Географічна структура експорту промислових товарів з Львівської області до найбільших торгових партнерів серед країн-членів ЄС

№ п / п	Країни-члени ЄС	2016 р.		2017 р.		2018 р.	
		Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %
1	Данія	2077,5	8,5	2814,5	8,7	3419,3	8,4
2	Італія	352,3	1,4	553,9	1,7	664,5	1,6
3	Німеччина	3759,3	15,5	5028,5	15,5	6002,1	14,8
4	Польща	7628,1	31,4	11221,6	34,5	13256,8	32,7
5	Словаччина	806,2	3,3	1118,7	3,4	2282,5	5,6
6	Чехія	2327,5	9,6	2875,2	8,8	3813,3	9,4

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Львівській області [7] та даними Національного банку України [8].

У розрізі структури експорту промислових товарів значну частку займає експорт деревини і виробів з неї (11,0-11,9%), текстильних матеріалів та текстильних виробів (12,2-16,4%), машин,

обладнання та механізмів, електротехнічного обладнання (30,6-35,1%) та різних промислових товарів (13,7-16,5%) (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяги та структура експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів ЄС

Товарна група	2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %	Обсяг, млн грн	Частка, %
<i>Експорт промислових товарів</i>	22648,9	100,0	37216,8	100,0	37514,0	100,0
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	1181,4	5,2	2841,3	7,6	2106,3	5,6
IV. Готові харчові продукти	1347,2	5,9	3565,0	9,6	1946,8	5,2
V. Мінеральні продукти	21,6	0,1	45,3	0,1	16,7	0,04
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	127,6	0,6	337,1	0,9	242,9	0,6
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	107,3	0,5	263,3	0,7	159,7	0,4
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	1020,5	4,5	1528,6	4,1	1876,2	5,0
IX. Деревина і вироби з деревини	2664,2	11,8	4107,3	11,0	4453,9	11,9
X. Маса деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	365,4	1,6	1120,2	3,0	781,3	2,1
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	3719,3	16,4	4535,9	12,2	5295,4	14,1
XII. Взуття, головні убори, парасольки	214,8	0,9	346,4	0,9	348,8	0,9
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	259,7	1,1	458,1	1,2	340,4	0,9
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	479,2	2,1	1152,4	3,1	698,9	1,9
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	7954,9	35,1	11375,0	30,6	12880,7	34,3
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	54,8	0,2	96,6	0,3	125,4	0,3
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	21,9	0,1	103,9	0,3	32,6	0,1
XX. Різні промислові товари	3108,8	13,7	5340,4	14,3	6207,9	16,5

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Львівській області [7] та даними Національного банку України [8].

У межах імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [9], дія якої розпочалася із 1.01.2016 р., доцільно відзначити, що протягом 2016-2018 рр. загальний обсяг експорту промислових товарів мав зростаючу тенденцію. На відміну від позитивних змін у загальному обсязі експорту

промислових товарів, нестабільна динаміка із зниженням обсягів експорту у 2018 р. проти 2017 р. спостерігалася за такими товарними групами, як: жири та олії тваринного або рослинного походження (25,9%); готові харчові продукти (45,4%); мінеральні продукти (63,2%); продукція хімічної та пов'язаних з

нею галузей промисловості (27,9%); полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (39,3%); маса деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів (30,3%); вироби з каменю, гіпсу, цементу (25,7%); недорогочінні метали та вироби з них (39,4%); прилади та апарати оптичні, фотографічні (68,7%).

Однією з причин падіння обсягів експорту у 2018 р. зазначених товарних груп з Львівщини до країн-членів ЄС слід назвати зниження обсягів

виробництва деяких видів промислової продукції в області. Також доцільно відзначити, що обсяг експорту промислових товарів залежить від рівня світових цін на ці товари та від кон'юнктури ринку промислових товарів у країнах-членах ЄС. Ще однією з причин зниження обсягу експорту промислових товарів до країн-членів ЄС є збільшення обсягів експорту промислових товарів до інших країн світу (рис. 3).

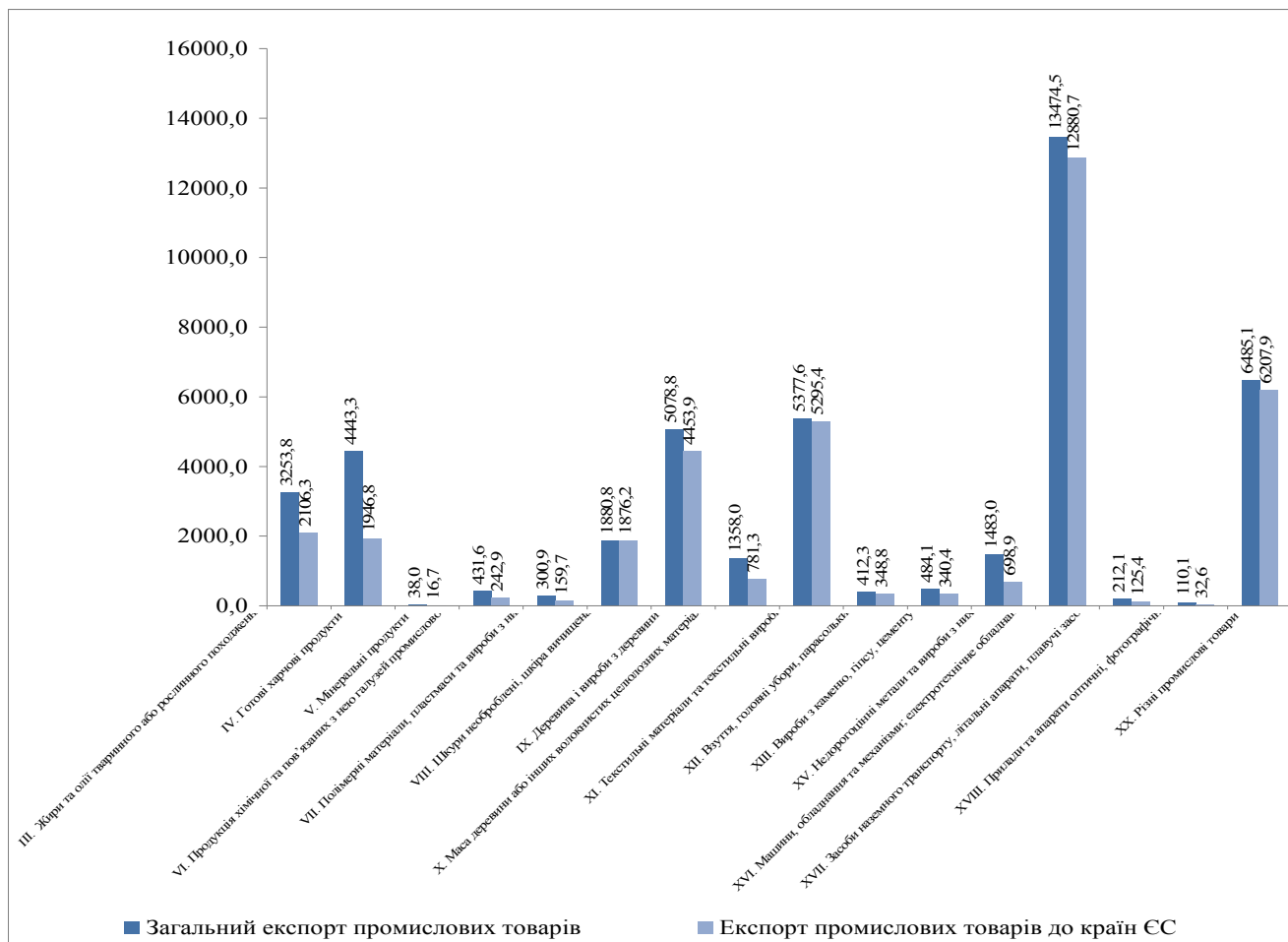

Рис. 3. Загальний обсяг експорту промислових товарів та обсяг експорту промислових товарів до країн-членів ЄС із Львівської області у 2018 р., млн грн

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Львівській області [7] та даними Національного банку України [8].

Висновки. За результатами проведеного аналізу стану та тенденцій нарощення експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів ЄС можна стверджувати про позитивний внесок регіону в загальну динаміку експорту промислових товарів з України. Це слід пояснити тим, що останніми роками частка обсягу експорту товарів до країн-членів ЄС у загальному обсязі експорту товарів з Львівської області є високою й коливається у межах від 64,2% у 2010 р. до 78,6% у 2018 р. Однак часткові негативні зміни у динаміці експорту промислових товарів з Львівської області до країн-членів ЄС у 2018 р. (проти 2017 р.) вимагають визначення напрямів підвищення та розроблення механізмів нарощення експортного

потенціалу промисловості Львівської області. Зокрема передбачається:

- розробити пропозиції щодо географічної диверсифікації експорту промислової продукції Львівської області для визначення нових міжнародних ринків збуту, в тому числі серед країн-членів ЄС;
- оптимізувати товарну структуру експорту Львівської області у напрямі нарощення частки тих промислових товарів, які є пріоритетними сьогодні серед потреб цільових ринків (мається на увазі збільшення експорту високотехнологічної продукції промисловості);

- обґрунтувати механізми нарощення експортного потенціалу промисловості Львівської області.

Список використаних джерел

1. *Модернізація економіки промислових регіонів України в умовах децентралізації управління*: монографія / О. І. Амоша, Ю. М. Харазішвілі, В. І. Ляшенко та ін. Київ: Інститут економіки промисловості НАН України, 2018. 300 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/mono_2018_amosha_kharazishvili_liashenko_compressed.pdf

2. *Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь / за ред. Дейнеко Л. В. К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2018. 158 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/301.pdf>*

3. *Конкурентні переваги промислового сектора економіки України: регіональний вимір: монографія / наук. ред. С. О. Ішук. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2018. 246 с. (Серія «Регіони: моніторинг, прогнози, моделі»). URL: <http://ird.gov.ua.ird.p1036>*

4. Ішук С. О. Ключові тренди розвитку промислового сектору регіонів України. *Статистика України*. 2019. № 1. С. 78-90. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/4023>

5. Ішук С. О. Експортна активність промисловості регіонів України: ключові тенденції. *Економіка промисловості*. 2016. № 4(76). С. 22-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2016_4_4

6. Созанський Л. Й. Методичний підхід до інтегральної оцінки зовнішньоекономічної складової конкурентоспроможності промислового сектора економіки. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 2(6). С. 48-53. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

7. Статистична інформація. *Головне управління статистики у Львівській області*: сайт. 2019. URL: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>

8. Статистика. *Національний банк України*: сайт. URL: <https://bank.gov.ua>

9. Угода про асоціацію. *Євроінтеграційний портал*: сайт. 20.09.2017 р. URL: <https://eu-ua.org/uhoda-pro-asotsiatsiiu>

References

1. Amosha, O. I., Kharazishvili, Yu. M., Lyashenko, V. I., & et al. (2018). *Modernizatsiya ekonomiky promyslovykh rehioniv Ukrayiny v umovakh detsentralizatsiyi upravlinnya* [Modernization of economy of industrial regions of Ukraine in the conditions of decentralization of management]. Kyiv Institute of

Industrial Economics of NAS of Ukraine. Retrieved from https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/mono_2018_amosha_kharazishvili_liashenko_compressed.pdf [in Ukrainian].

2. Deyneko, L. V. (Ed.) (2018). *Rozvytok promyslovosti dlya zabezpechennya zrostannya ta onovlennya ukrayins'koyi ekonomiky* [Industry development for growth and renewal of the Ukrainian economy]: Scientific and analytical report. Kyiv: Institute for economics and forecasting NAS of Ukraine. Retrieved from <http://ief.org.ua/docs/sr/301.pdf> [in Ukrainian].

3. Ishchuk, S. O. (Ed.) (2018). *Konkurentni perevahy promysloвого sektora ekonomiky Ukrayiny: rehional'nyy vymir* [Competitive advantages of the industrial sector of the Ukrainian economy]. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. Retrieved from <http://ird.gov.ua.ird.p1036> [in Ukrainian].

4. Ishchuk, S. O. (2019). *Klyuchovi trendy rozvytku promysloвого sektoru rehioniv Ukrayiny* [Core Trends in the Development of the Industrial Sector in the Ukrainian Regions]. *Statystyka Ukrayiny – Statistics of Ukraine*, 1(84), pp. 78-90. Retrieved from <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/4023>

5. Ishchuk, S. O. (2016). *Eksportna aktyvnist' promyslovosti rehioniv Ukrayiny: klyuchovi tendentsiyi* [Export activity of industry in regions of Ukraine: key trends]. In *Ekonomika promyslovosti – Economy of industry*, 4(76), 22-29. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2016_4_4 [in Ukrainian].

6. Sozansky, L. Y. (2016). *Metodychnyy pidkhid do intehral'noyi otsinky zovnishn'oeconomichnoyi skladovoyi konkurentospromozhnosti promysloвого sektora ekonomiky* [The methodical approach to the integrated assessment of foreign component of the competitiveness of the industrial sector]. In *Naukovyy visnyk Mukachivs'koho derzhavnogo universytetu [Scientific Bulletin of Mukachevo State University]*: Vol. 2(6) (pp. 48-53). Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe [in Ukrainian].

7. *Statystychna informatsiya* [Statistical information] (2019). *Main Departament of Statitics in Lviv Region*: Website. Retrieved from <http://www.lv.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

8. *Statystyka* [Statistics] (2019). *National Bank of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].

9. *Uhoda pro asotsiatsiyu* [Association agreement] (2017, Sep 20). *European integration portal*: Website. Retrieved from <https://eu-ua.org/uhoda-pro-asotsiatsiiu> [in Ukrainian].

Надійшло 17.07.2019 р.